

IX Straffen en maatregelen

40 Straffen

Straffen worden opgelegd wegens een strafbaar feit.

- De grondslag van een straf is vergelding: de veroordeelde wordt door middel van de oplegging van een straf opzettelijk leed toegevoegd omdat hij een strafbaar feit heeft gepleegd. Daarom kan een straf alleen worden opgelegd indien de rechter bij de vierde vraag van art. 350 Sv uitkomt (zie hierna).
- Naast vergelding, heeft de straf ook een preventief doel: speciale preventie (de veroordeelde weerhouden van het (opnieuw) plegen van strafbare feiten) en generale preventie (anderen weerhouden van het plegen van strafbare feiten).

Indien wél is voldaan aan de vier voorwaarden voor strafbaarheid, en de drie vragen van art. 350 Sv bevestigend zijn beantwoord (tenlastegelegde feit is bewezen, feit is strafbaar, dader is strafbaar), rest de rechter nog 'slechts' de laatste stap zoals vermeld in de vierde vraag: het vaststellen van een straf en/of maatregel (zie ook art. 351 Sv) (zie voor maatregelen nr. 41). De rechter is bij het opleggen van een straf gebonden:

- aan het algemene strafminimum van één dag gevangenisstraf of hechtenis (art. 10 lid 2 jo. art. 18 lid 1 Sr) en een geldboete van € 3 (art. 23 lid 2 Sr); en
- aan het bijzondere maximum dat op elk afzonderlijk delict is gesteld en dat meestal staat vermeld aan het eind van de delictsomschrijving; maar

- de rechter kan op grond van art. 9a Sr ook beslissen om géén straf of maatregel op te leggen (het 'rechterlijk pardon').

De mogelijke hoofdstraffen en bijkomende straffen staan opgenomen in art. 9 Sr. Daarbij zijn nog enige algemene richtlijnen gegeven in de specifiek bij een bepaalde straf behorende artikelen. De hoofdstraffen zijn de volgende:

- Gevangenisstraf, art. 10 Sr: deze kan tijdelijk en levenslang zijn. Levenslang is écht levenslang, en wordt niet na een bepaald aantal jaren omgezet, tenzij een gratieverzoek wordt ingewilligd. De maximale tijdelijke gevangenisstraf is achttien jaar, maar onder de omstandigheden als vermeld in lid 3 ten hoogste dertig jaar.
 - De Hoge Raad heeft in juli 2016 geoordeeld dat de huidige uitvoeringspraktijk van de levenslange gevangenisstraf niet in overeenstemming is met art. 3 EVRM. De levenslang gestrafte moet volgens de Hoge Raad binnen maximaal 25 jaar na oplegging van de straf een mogelijkheid tot herbeoordeling van zijn straf krijgen. Daarnaast moet hij tijdens de tenuitvoerlegging van zijn gevangenisstraf mogelijkheden tot resocialisatie krijgen (zie HR 5 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1325, NJ 2016, 348).
- Hechtenis, art. 18 Sr: dit betekent voor de duur van ten hoogste een jaar, of onder de omstandigheden als vermeld in lid 2 ten hoogste een jaar en vier maanden, opgesloten worden in een huis van bewaring (in plaats van een gevangenis). Hechtenis wordt opgelegd bij overtredingen en wanneer geldboetes niet worden betaald of taakstraffen niet (of niet naar behoren) worden uitgevoerd (de zogenoemde vervangende hechtenis).
- Taakstraf, art. 22c Sr: de maximale duur hiervan is 240 uur. In art. 22b Sr worden beperkingen opgelegd aan het opleggen van

4.2 Samenvattend: het sanctiepakket van de Nederlandse rechter

Figuur 8 Het sanctiepakket van de Nederlandse rechter

